

Nr 84.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa markförvärv för försvaret m. m.

(1:a avd.)

FÖRSVARETS FASTIGHETSFOND.***Arméns delfond.***

1:o) **Vissa markförvärv för armén.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under kapitalbudgeten (Bil. 25, punkt 9) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till ifrågakommande ändamål för budgetåret 1953/54 beräkna ett investeringsanslag av 300 000 kronor, har Kungl. Maj:t i propositionen nr 149 (punkt 1, s. 2 och 3 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 20 mars 1953) föreslagit riksdagen att till samma ändamål för nämnda budgetår anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

Under senare år har som regel, då medel på en gång beviljats för flera markförvärv, ett särskilt belopp även beräknats för att möta oförutsedda utgifter i samband med förvärvens genomförande. Det inträffar nämligen stundom, framhåller departementschefen, att den reserv, som upptages under varje anslagspost till markförvärv, där expropriation förutses behöva ifrågakomma, befinnes otillräcklig i de fall då den fastställda expropriationsersättningen överstiger det vid anslagsberäkningen uppskattade värdet av expropriationsföremålet. Dessutom kan prisstegringar inträffa under den ofta ganska långa tid som förflyter mellan kostnadsberäkningens uppgörande och förvärvets genomförande. Genom att särskilda medel anvisats för att möta oförutsedda utgifter har det, fortsätter departementschefen, i många fall blivit möjligt att undvika att varje — om än obetydlig — brist i en anslagspost för markförvärv måste föranleda särskilt riksdagsäskande. Fortifikationsförvaltningen har föreslagit, att för detta ändamål för budgetåret 1953/54 anvisas ett belopp av minst 150 000 kronor. Med hänsyn till den omfattning i vilken expropriation under senare år måst användas och till inträffade värdestegringar synes departementschefen ett förhållandevis stort belopp böra anvisas. Departementschefen beräknar 100 000 kronor vara erforderliga för ändamålet. Liksom hittills varit fallet förutsättes dessa medel även kunna i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall utnyttjas för att bestrida

uppkommande kostnader för smärre kompletteringar av arméns fastighetsbestånd. Anslagsmedlen föreslås skola anvisas under rubriken Vissa markförvärv för armén. Outnyttjade medel under det för innevarande budgetår uppförda anslaget Vissa markförvärv förutsättes skola tillföras det nya anslaget.

Utskottet anser sig kunna godtaga av departementschefen under förevarande punkt verkställda beräkningar av medelsbehovet för oförutsedda utgifter i samband med markförvärv. Vad departementschefen i anslutning härtill anfört har ej heller givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa markförvärv för armén* för budgetåret 1953/54 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

2:o) **Nybyggnad för krigsarkivet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 2, s. 3—5) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1953/54 anvisa ett investeringsanslag av 455 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1942: 270 beräknade riksdagen (skr. nr 376) för budgetåret 1942/43 ett belopp av 500 000 kronor till påbörjande av nybyggnad å Ladugårdsgärde för krigsarkivet, att utgå av det av riksdagen för nämnda budgetår såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond, till Vissa byggnadsarbeten m. m. anvisade reservationsanslaget av 40 000 000 kronor.

Vidare medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 9 oktober 1942 att byggnadsstyrelsen finge för bestridande av kostnaderna för utarbetande av förslag till nybyggnad disponera högst 50 000 kronor av förenämnda anslag.

Efter förslag i propositionen 1944: 175 (s. 74 o. f.) medgav riksdagen sedermera (skr. nr 322), att en nybyggnad för krigsarkivet finge, i den mån kostnaderna icke kunde bestridas från av riksdagen tidigare anvisade anslag, med anlåtande av det för budgetåret 1944/45 under arméns delfond anvisade investeringsanslaget av 24 000 000 kronor till Vissa byggnadsarbeten m. m., utföras inom en kostnadsram av totalt 1 750 000 kronor enligt prisläget våren 1944.

Sedermera har Kungl. Maj:t genom beslut den 26 januari och den 16 mars 1945 ställt 300 000 kronor till förfogande för att bestrida kostnaderna för utsprängning och inredning m. m. av för krigsarkivet avsedda arkivlokaler inom den till Ladugårdsgärde förlagda skyddsrumsanläggningen för de militära ämbetsbyggnaderna. Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut den 11 maj 1945 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att — i den mån byggnadstillstånd kunde komma att meddelas för ändamålet — gå i författning om uppförande inom en kostnadsram av 1 450 000 kronor av nybyggnad

för krigsarkivet samt medgivit att till bestridande av kostnaderna må, utöver tidigare för ändamålet anvisade medel, 50 000 kronor, anlitas förenämnda båda anslag intill ett sammanlagt belopp av högst 1 450 000 kronor.

I skrivelse den 23 februari 1953 har byggnadsstyrelsen framlagt förslag till uppförande av en byggnad i 4 våningar för arkivlokaler i stället för den ursprungligen planerade tornbyggnaden. Den sålunda föreslagna lösningen av byggnadsfrågan beräknas minska de totala kostnaderna med 125 000 kronor. Mot förslaget har departementschefen intet att erinra. Till följd av den sedan år 1944 inträffade byggnadskostnadsstegringen erfordras emellertid oaktat ändringen av byggnadsprogrammet förstärkningsanslag för att byggnaden skall kunna slutföras. Departementschefen föreslår att för ändamålet anvisas ett investeringsanslag av 455 000 kronor.

Utskottet finner det föreslagna byggnadsprogrammet medföra i fråga om såväl planläggningen av nybyggnaden som kostnaderna för densamma bestämda fördelar framför det tidigare uppgjorda förslaget och tillstyrker alltså, att byggnadsföretaget kommer till utförande. Mot beräkningen av medelsbehovet har utskottet icke något att erinra.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Nybyggnad för krigsarkivet* för budgetåret 1953/54 anvisa ett investeringsanslag av 455 000 kronor.

3:o) **Markbyte med Östersunds stad.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 4, s. 7 och 8) medgiva, att av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 20 mars 1953 föreslaget markbyte med Östersunds stad må komma till stånd på de villkor, som i statsrådsprotokollet angivits.

Fortifikationsförvaltningen har med drätselkammaren i Östersund, under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande, träffat ett den 28 februari och den 4 mars 1953 dagtecknat, av stadsfullmäktige den 17 februari 1953 godkänt avtal, enligt vilket kronan skall till Östersunds stad överlåta två områden om sammanlagt cirka 2,4 hektar, vilka icke längre erfordras för regementets räkning, och i stället erhålla två likvärdiga markområden om sammanlagt cirka 53 hektar, belägna intill Norrlands artilleriregementes övningsfält. Markbytet innebär påtagliga fördelar ur militär synpunkt, då härigenom ökade möjligheter vinnes att bedriva övningar. Med hänsyn härtill förordar departementschefen, att markbytet kommer till stånd på angivna villkor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må medgiva, att av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 20 mars 1953 föreslaget markbyte med Östersunds stad må komma till stånd på de villkor, som i statsrådsprotokollet angivits.

Marinens delfond.

4:o) **Vissa markförvärv för marinen.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under kapitalbudgeten (Bil. 25, punkt 15) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1953/54 beräkna ett investeringsanslag av 300 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 149 (punkt 5, s. 8—12) föreslagit riksdagen att till samma ändamål för nämnda budgetår anvisa ett investeringsanslag av 250 000 kronor.

Förvärv av mark för skjutfält för Göteborgs kustartilleriförsvar. Fortifikationsförvaltningen har, under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande, träffat avtal om förvärv av fastigheterna Örmanäs 1⁸, 9¹⁴ och 10³ i Ölmevalla socken för skjutfält för Göteborgs kustartilleriförsvar för en köpeskilling av 110 000 kronor, vilket belopp jämväl utgör full ersättning för det intrång och obehag, som intill dagen för köpekontraktets under-tecknande förorsakats säljarna genom kronans skjutövningar. Då av medel, som ställts till förfogande för iordningställande av baracklägret vid Falkasand, ett belopp av 30 000 kronor kan tagas i anspråk för markförvärvets genomförande, erfordras sålunda för ändamålet ett belopp av 80 000 kronor jämte 1 500 kronor för gränsmarkering, eller tillhoppa 81 500 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har även slutfört en utredning rörande det totala markbehovet för ifrågavarande försvarsanläggning. För att erhålla erforderligt säkerhetsområde vid övningar med raketvapen har det ansetts vara nödvändigt att vidtaga en viss mindre utvidgning av det ursprungligen såsom erforderligt angivna området. Kostnaderna för förvärv av de markområden som sålunda erfordras utöver förenämnda fastigheter har — inberäknat viss säkerhetsmarginal — beräknats till 87 000 kronor, vartill kommer cirka 8 000 kronor för avstyckningskostnader, gränsmarkering m. m.

Departementschefen tillstyrker fortifikationsförvaltningens förslag, innebärande förvärv av cirka 31,4 hektar mark. Mot de av ämbetsverket gjorda kostnadsberäkningarna har departementschefen intet att erinra. Det preliminära köpeavtalet bör således enligt departementschefen godkännas. I anslutning till det anförda tillstyrker departementschefen, att för förvärv

av mark för skjutfält för Göteborgs kustartilleriförsvar beräknas ett belopp av 176 500 kronor.

Oförutsedda utgifter för markförvärv. Av skäl som anförts vid behandlingen av motsvarande anslag under arméns delfond anses medel böra anvisas för oförutsedda utgifter för markförvärv. Departementschefen föreslår, att för detta ändamål beräknas ett belopp av 73 500 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för här avsedda markförvärv skulle enligt departementschefens beräkningar alltså uppgå till (176 500 + 73 500 =) 250 000 kronor.

Anslagsmedlen föreslås skola anvisas under rubriken *Vissa markförvärv för marinen*. Outnyttjade medel under det för innevarande budgetår uppförda anslaget *Vissa markförvärv* förutsättes skola tillföras det nya anslaget.

Utskottet har funnit sig kunna tillstyrka departementschefens förslag till förvärv av mark för skjutfält för Göteborgs kustartilleriförsvar. Ej heller mot de för förvärvets genomförande angivna kostnaderna synes något vara att erinra.

Utskottet anser sig vidare böra tillstyrka, att medel till oförutsedda utgifter för markförvärv för marinen anvisas i enlighet med departementschefens förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa markförvärv för marinen* för budgetåret 1953/54 anvisa ett investeringsanslag av 250 000 kronor.

5:o) **Vattenförsörjningen för militära anläggningar å Rindö och Stenslätten.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 6, s. 12—15) medgiva, att av riksdagen för anordnande av vattenledning för militära anläggningar å Rindö och Stenslätten samt för Vaxholms stad anvisade medel må omdisponeras i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 20 mars 1953 anförts.

Enligt skrivelser 1943:411 och 1944:497 medgav riksdagen, bland annat, att i propositionerna 1943:287 (s. 43—50 och 54 och 55) samt 1944:288 (s. 51—55) framlagt förslag om anordnande av vattenledning för militära anläggningar å Rindö och Stenslätten samt för Vaxholms stad finge genomföras med anlåtande av de av riksdagen å kapitalbudgeten under försvarsväsendets fastighetsfond, marinförvaltningens delfond, för budgetåren 1943/44 och 1944/45 anvisade investeringsanslagen till *Vissa byggnadsarbeten m. m.* På sätt av proposition 1944:288 framgår beräknades kostnaderna för företaget preliminärt till 980 000 kronor.

Det förslag till anordnande av vattenledning, som sålunda förelades 1943 och 1944 års riksdagar, innebar att såsom vattentäkt skulle utnyttjas Strömsviken och Siggesträsket å Värmdön (Siggesta-alternativet).

I samband med ärendets beredning inom försvarsdepartementet framkom emellertid, att undersökningar verkställda av Vattenbyggnadsbyrån i Stockholm — på uppdrag av Österåkers kommun — rörande ett vattenledningsprojekt inom kommunen i syfte att förse bland annat Österskär med vatten. Fråga uppkom härvid huruvida ett samgående vore tänkbart för att lösa Österåkers, Rindös och Vaxholms vattenfrågor, varvid såsom vattentäkt skulle kunna utnyttjas sjön Garnsviken i Österåkers socken (Garnsviken-alternativet). Sedan det befunnits att sistnämnda alternativ borde närmare utredas, åtog sig Österåkers kommun att föranstalta härom, under förutsättning dock att kronan, därest företaget ej bleve realiserat, svarade för viss del av utredningskostnaderna.

Berörda utredning resulterade sedermera i ett detaljerat förslag av Vattenbyggnadsbyrån, som beträffande anläggningens förvaltning framlade alternativa förslag, varvid dock antogs att kronan ej skulle vara intresserad att stå som ägare av anläggningen. Denna ansågs i stället böra ägas och förvaltas av företrädesvis Österåkers kommun ensam eller av en sammanlutning mellan de olika intressenterna, lämpligen ett kommunalförbund. Kronans vattenbehov skulle därvid tillgodoses i avtalsmässig ordning.

Enligt skrivelse 1950: 223 medgav riksdagen i anledning av proposition 1950: 141 (s. 12—15) att, därest vattenförsörjningen för de militära etablisementen å Rindö och Stenslätten komme att ordnas genom anslutning till Garnsviken-alternativet och det därvid skulle visa sig ur ekonomiska och andra synpunkter lämpligast att kronan själv ombesörjde erforderliga anläggningar å Rindö och Stenslätten, Kungl. Maj:t ägde för detta ändamål omdisponera av riksdagen för anordnande av vattenledning för militära anläggningar å Rindö och Stenslätten samt Vaxholms stad anvisade medel.

Enligt ett den 19 maj 1952 av fortifikationsförvaltningen för Kungl. Maj:ts godkännande framlagt förslag skall vattenförsörjningen för de militära inrättningarna på Rindö, Stenslätten, Kastellholmen och Vaxön anordnas enligt Garnsviken-alternativet. Ett vattenverksförbund, bestående av Österåkers kommun och Vaxholms stad, har bildats för utförande och förvaltning av anläggningen från Garnsviken fram till en mottagningsreservoar å Rindö. Vaxholms stad har åtagit sig att ombesörja huvudledningen å Rindö samt vattnets överförande därifrån till Kastellholmen och Vaxön, medan kronan för sin ifrågavarande vattenförsörjning ansetts böra ansluta som abonnent till staden, varvid det dock skall ankomma på kronan att själv ombesörja vattnets överförande till Stenslätten ävensom utförandet av en vattenledning från mottagningsreservoaren å västra Rindö fram till kronans anläggningar därstädes. För att kunna tillgodogöra sig vattnet

vid huvudanläggningens färdigställande måste kronan vidare ombesörja iordningställandet av rörnätet inom egna områden.

Genom beslut den 13 februari 1953 har Kungl. Maj:t funnit gott föreskriva att vattenförsörjningen för de militära inrättningarna på Rindö, Stenslätten, Kastellholmen och Vaxön skall anordnas i enlighet med Garnsviken-alternativet, utformat på här angivet sätt.

Genom samma beslut den 13 februari 1953 har Kungl. Maj:t bemyndigat fortifikationsförvaltningen att underteckna ett med Vaxholms stad träffat förslag till avtal jämte tillägg, sedan vissa smärre kompletteringar däri verkställts. Enligt förslaget blir kronan beträffande sin ifrågavarande vattenförsörjning abonnent till staden, som bland annat förbinder sig att till kronans anläggningar på Rindö och Stenslätten tillhandahålla hushållsvatten av fullgod kvalitet intill en sammanlagd vattenmängd av 300 000 kubikmeter per år, medan kronan å sin sida garanterar likvid för en vattenmängd av — under de två första åren efter anläggningens färdigställande — 150 000 kubikmeter per år och därefter en med närmare beräkningsgrunder angiven mängd — dock högst 150 000 och lägst 100 000 kubikmeter per år. Vattnet tillhandahålles på Rindö mot en avgift, bestående av *dels* ett grundpris, motsvarande det pris staden har att erlægga till vattenverksförbundet, *dels ock* ett detaljpris, avsett att täcka stadens kostnader för drift och underhåll m. m. av stadens anläggningar på Rindö för vattentillförseln till kronan.

För att kronan vid huvudanläggningens färdigställande skall kunna tillgodogöra sig det därefter levererade vattnet är det, framhåller departementschefen, erforderligt att kronan dessförinnan genomför vissa nyanläggnings- och ombyggnadsarbeten beträffande serviceledningarna inom egna områden. De av riksdagen för vattenledningsföretaget anvisade medlen kan lämpligen utnyttjas härför. Då emellertid anslagsmedlen avsetts för huvudvattenledningen, synes departementschefen riksdagens bemyndigande till denna anslagsdisposition bära inhämtas. Kostnaderna för anläggningarna för vattnets överförande till Stenslätten ävensom för utförandet av ledningen från mottagningsreservoaren å västra Rindö fram till kronans anläggningar därstädes förutsattes med stöd av riksdagens skrivelse 1950: 223 jämväl få bestridas av ifrågavarande medel.

Utskottet tillstyrker, att av riksdagen tidigare anvisade medel för anordnande av vattenledning å Rindö och Stenslätten samt för Vaxholms stad må i enlighet med departementschefens förslag disponeras för vissa nyanläggnings- och ombyggnadsarbeten beträffande kronans serviceledningar. Ej heller vad departementschefen i övrigt anfört har givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att av riksdagen för anordnande av vattenledning för militära anläggningar å Rindö och Stenslätten samt för Vaxholms stad anvisade medel må omdisponeras i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 20 mars 1953 anförts.

Flygvapnets delfond.

6:o) **Vissa markförvärv för flygvapnet.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under kapitalbudgeten (Bil. 25, punkt 22) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1953/54 beräkna ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 149 (punkt 7, s. 15 och 16) föreslagit riksdagen att till samma ändamål för nämnda budgetår anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

Markförvärv för flygfältsutvidgningar. Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionerna 1946: 229, 1950: 1, 1951: 109 och 1952: 166 har riksdagen anvisat sammanlagt 3 300 000 kronor för markförvärv för flygfältsutvidgningar. Departementschefen förordar, att för ändamålet ytterligare 1 400 000 kronor nu anvisas. Det förutsättes ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga dispositionsbestämmelser.

Oförutsedda utgifter för markförvärv. Departementschefen föreslår, att även under flygvapnets delfond beräknas ett belopp av 100 000 kronor för oförutsedda utgifter för markförvärv. Liksom beträffande arméns delfond synes beloppet böra kunna i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall utnyttjas för bestridande av uppkommande kostnader för smärre kompletteringar av flygvapnets fastighetsbestånd. Departementschefen utgår från att beloppet jämväl skall kunna utnyttjas för att bestrida kostnader för tvångsinlösen av mark enligt byggnadslagen. Flygförvaltningen har för detta ändamål äskat 25 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för här avsedda markförvärv skulle enligt departementschefens beräkningar alltså uppgå till (1 400 000 + 100 000 =) 1 500 000 kronor.

Anslagsmedlen föreslås skola anvisas under rubriken Vissa markförvärv för flygvapnet. Outnyttjade medel under äldre anslag förutsättes skola tillgodoföras det nya anslaget.

Utskottet tillstyrker den av departementschefen förordade medelsanvisningen för markförvärv för flygfältsutvidgningar.

Utskottet anser sig vidare böra tillstyrka, att medel till oförutsedda utgifter för markförvärv anvisas i enlighet med departementschefens förslag. Vad departementschefen anfört i fråga om användningen av ifrågavarande medel föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Ej heller vad departementschefen i övrigt anfört under förevarande punkt har givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa markförvärv för flygvapnet* för budgetåret 1953/54 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

FÖRSVARETS FABRIKSFOND.

7:o) **Inrättande av en central tvätt- och reparationsanstalt i Umeå.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 8, s. 16—20) att dels medgiva, att en central tvätt- och reparationsanstalt må komma till utförande i Umeå i enlighet med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 20 mars 1953 anförts, dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att för ifrågavarande ändamål disponera outnyttjade belopp å investeringsanslaget 1951/52 Kb IV B 5: Uppförande av centrala tvätt- och reparationsanstalter intill ett belopp av 1 500 000 kronor samt å investeringsanslaget 1950/51 Kb IV B 4: Anskaffning av maskiner och annan utrustning för centrala tvätt- och reparationsanstalter intill ett belopp av 735 000 kronor.

I skrivelse den 9 mars 1953 har *försvarets fabriksstyrelse*, efter samråd med statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande, framlagt förslag om inrättande av en central tvätt- och reparationsanstalt i Umeå.

Under förutsättning av Kungl. Maj:ts bifall har fabriksstyrelsen träffat avtal med Umeå stad om förvärv av en Umeå stad tillhörig tvättinrättning, vilken anläggning består av tomt å cirka 3 600 m² i kvarteret Ejdern inom staden jämte tvättbyggnad och en mindre bostadsbyggnad, för en köpeskilling av 700 000 kronor på sätt framgår av ett styrelsens skrivelse bilagt köpekontrakt, vilket liksom ett med Västerbottens läns landstings förvaltningsutskott träffat avtal om samarbete tecknats under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande.

För att anläggningen skall kunna utnyttjas för den beräknade kapaciteten erfordras dock vissa ombyggnadsarbeten, vilka kostnadsberäknats till sammanlagt 800 000 kronor. Kostnaderna för anskaffning av maskiner har beräknats till 735 000 kronor.

En i anläggningen ingående husmoderstvätt är avsedd att uthyras till Umeå stad för en hyra av 4 000 kronor för år.

Genom beslut den 11 maj 1951 har Kungl. Maj:t uppdragit åt *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* att, efter samråd med berörda myndigheter, verkställa utredning rörande frågan om samordning av den statliga tvättverksamheten och därmed sammanhängande spörsmål. Kommittén har i yttrande till fabriksstyrelsen framhållit att kommittén ännu icke haft möjlighet att bedöma frågan om en centralisering av den statliga tvättverksamheten i hela dess räckvidd. Med hänsyn till de särskilda intressen som föreligger för landstingets del i denna fråga har kommittén emellertid ej velat motsätta sig förslaget till förvärv av Umeå stads tvättanläggning. Enligt kommitténs beräkningar kommer den av fabriksstyrelsen föreslagna anläggningen att kräva en kapitalinvestering, som är 350 000 kronor högre än vad som skulle vara erforderligt, därest den föreslagna anstalten förlades till Umedalens sinnessjukhus. Kommittén har förutsett att Västerbottens läns landsting är berett att under en tid av tio år erlægga 3,6 % årlig ränta å denna ökade kapitalkostnad samt att detta räntebelopp av fabriksstyrelsen gottskrives övriga statliga intressenter.

Fabriksstyrelsen har den 9 mars 1953 med landstinget träffat uppgörelse av denna innebörd. Med hänsyn till att ordnandet av tvättfrågorna för Västerbottens läns landsting synes utomordentligt brådskande har fabriksstyrelsen ansett sig böra redan nu framlägga här ifrågavarande förslag. Ett uppskov med ställningstagandet skulle leda till att landstingets tvättfrågor måste lösas separat, vilket avsevärt skulle försvåra realiserandet av ett senare framlagt centraliseringsförslag.

Fabriksstyrelsen föreslår att kostnaderna för anläggningen skall bestri-
das från tillgängliga medel under de för centralanstalter och dessas maskin-
utrustning avsedda anslagen.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

»Den av 1943 års riksdag beslutade centraliseringen av tvätt- och reparationstjänsten beträffande försvarets intendenturmateriel har till större delen genomförts. Av de ursprungligen planerade anstalterna har endast två, i Herrljunga och Mjölby, ännu icke kommit till utförande.

Med anledning av en vid 1949 års riksdag väckt motion uttalade statsutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 4 bland annat att det enligt utskottets mening vore av intresse att på grundval av hittills vunna erfarenheter av centraliseringen få närmare uttrönt det ekonomiska utfallet av verksamheten vid de anstalter som redan trätt i verksamhet. Med anledning härav uppdrog Kungl. Maj:t den 4 november 1949 åt 1946 års militära förvaltningsutredning att verkställa utredning i angivet hänseende.

Enligt vad jag inhämtat från förvaltningsutredningen är dess utredningsarbete, vilket icke kunde igångsättas förrän i slutet av år 1950, nu avslutat, och utlåtande i ämnet kan alltså förväntas inom den närmaste

tiden. Utredningsarbetet har blivit fördröjt av väsentligen två skäl: dels har det mött svårigheter att göra tillförlitliga beräkningar av sådana omkostnadsposter som exempelvis kostnaden för värme och dels har det befunnits erforderligt att beträffande vissa delar av reparationstjänsten verkställa en kvalitetsbedömning genom särskilt tillkallade experter. Såvitt avser centraliseringen av tvätten har utredningen otvetydigt givit vid handen att en för ett eller två förband avsedd tvättinrättning ur ekonomisk synpunkt är underlägsen en större anstalt.

Fabriksstyrelsens nu föreliggande framställning åsyftar inrättande av en tvättanstalt med uppgift att omhänderha tvätten för såväl de två militära förbanden i Umeå som sjukhustvätten från landstingets sjukhus och Umedalens sinnessjukhus. Förslaget har tillkommit efter initiativ från landstinget, som funnit angeläget att genom samgående med de statliga myndigheterna söka sänka sina tvättkostnader. Goda erfarenheter av ett dylikt samarbete föreligger redan i Västernorrlands län, och avtal av samma art har även träffats mellan Norrbottens läns landsting och fabriksstyrelsen.

Enligt den verkställda utredningen kan i stort två alternativ för en samordning av landstingets och statens tvätt i Umeåtrakten tänkas. Det ena, vilket nu föreslås av fabriksstyrelsen, innebär att styrelsen förvärvar en Umeå stad tillhörig tvättinrättning och efter viss utvidgning och komplettering av denna övertar tvätten för de militära förbanden, sinnessjukhuset och landstinget. Enligt det andra alternativet skulle tvätten i stället centraliseras till Umedalens sinnessjukhus, där i så fall den befintliga tvättinrättningen skulle byggas ut. Tvättkostnaderna beräknas bli praktiskt taget lika i båda alternativen. Det senare alternativet beräknas dock kräva något lägre investeringskostnader. Detta alternativ kan emellertid icke genomföras omedelbart, och det föreligger därför risk för att landstingets tvättfrågor, vilka anses mycket angelägna, måste lösas separat. Därigenom skulle den önskvärda samordningen av statens och landstingets tvätt allvarligt försvåras. Då därtill kommer att landstinget åtagit sig att förränta den ökade investeringskostnaden, anser jag mig böra tillstyrka att det av fabriksstyrelsen föreslagna alternativet genomföres. Det torde böra övervägas om icke även övrig statlig tvätt i Umeåområdet bör övertagas av fabriksstyrelsens tvättanstalt.

Mot kostnadsberäkningarna har jag intet att erinra. De träffade preliminära avtalen bör således godkännas. Ej heller mot den föreslagna omdispositionen av förenämnda investeringsanslag har jag något att invända. Riksdagens medgivande härtill torde dock böra inhämtas.»

Utskottet finner goda skäl tala för att i syfte att samordna landstingets och statens tvätt i Umeåtrakten, varigenom icke oväsentliga kostnadsbesparingar torde stå att vinna, fabriksstyrelsen förvärvar den Umeå stad

tillhöriga tvättnrättningen och efter viss utvidgning och komplettering av denna övertager tvätten för de militära förbanden, sinnessjukhuset och landstinget.

Den verkställda beräkningen av kostnaderna samt sättet för desammas bestridande ha icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) medgiva, att en central tvätt- och reparationsanstalt må komma till utförande i Umeå i enlighet med vad i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 20 mars 1953 anförts;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att för ifrågavarande ändamål disponera outnyttjade belopp å investeringsanslaget 1951/52 Kb IV B 5: Uppförande av centrala tvätt- och reparationsanstalter intill ett belopp av 1 500 000 kronor samt å investeringsanslaget 1950/51 Kb IV B 4: Anskaffning av maskiner och annan utrustning för centrala tvätt- och reparationsanstalter intill ett belopp av 735 000 kronor.

UPPSKJUTEN FRÅGA.

8:o) Utskottet kommer framdeles att avgiva utlåtande i fråga om Kungl. Maj:ts under *punkten 3*: Centralsjukhus för Bodens garnison m. m. gjorda framställning om anslag till ifrågavarande ändamål; vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 24 april 1953.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ohlon, fröken Andersson, herrar Leander, Gillström, Pålsson, Sundelin, Bergh, Erik Gustaf Andersson, Birger Andersson, Bergman, Lodenius, Erik Svedberg och Eric Holmqvist; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Ståhl, Rubbestad, Wallentheim, Svensson i Ljungskile, Lindholm, Staxång, fröken Elmén, herrar Johansson i Mysinge, Åkerström, fru Ericsson i Luleå, herrar Svensson i Alingsås, Löfroth och Blidfors.